

Ο κύκλος της ανθρώπινης περιπέτειας

Ενα υφαντό κωμωδίας, **αναστοχασμού και δράματος** κεντημένο επάνω σε μια **ποικιλία λογοτεχνικών ειδών**

ΤΟΥ
ΒΑΓΓΕΛΗ ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Οι 360 μοίρες αντιπροσωπεύουν μια πλήρη περιστροφή του περισκοπίου και απαιτούν έναν ορισμένο χρόνο ώσπου το περισκόπιο να διαγράψει με την κίνησή του έναν τέλειο κύκλο. Σε μια κίνηση 360 μοιρών κατατείνουν και οι δέκα ενότητες (εννέα συν μία) που συναπαρτίζουν την ομότιτλη νουβέλα του Αχιλλέα Κυριακίδη. Ενα βιβλίο στο οποίο ο πεζογράφος συγκεντρώνει όλα τα δομικά στοιχεία και τις επιρροές που έχουν διαμορφώσει τη δουλειά του κατά τη διάρκεια της τελευταίας τεσσαρακονταετίας: ξεκινώντας από τη συσχέτιση του λόγου της αφήγησης με τις εικόνες του κινηματογραφικού πλάνου ή με τους ήχους που παράγει ένα μουσικό κομμάτι και πηγαινόντας ως τα παιχνίδια του Μπόρχες με τον χρόνο ή ως και τις αποδομτικές διαθέσεις του Λετρισμού και του Ουλιπό (το Εργαστήρι Δυνητικής Λογοτεχνίας του Ρεϊμόν Κενό) απέναντι στη γλώσσα.

Αποτελούμενο από ένα οργανωμένο σύνολο μονάδων που οφείλουν να συλλειτουργήσουν επί τη βάση μιας προκαθορισμένης χρονικής στιγμής, το 360 είναι οπωσδήποτε το πιο μουσικό βιβλίο του Κυριακίδη. Για να υπάρξει ωστόσο μουσική απαιτείται ένα συγκεκριμένο κοινωνικό περιβάλλον, καθώς και η συνεισφορά κάποιων φυσικών νόμων, όπως η ταλάντευση, η περιοδικότητα και η επανάληψη. Εκείνο το οποίο επανέρχεται σταθερά στο 360 είναι ένα τροχιακό ατύχημα: ένα ατύχημα με το οποίο ο συγγραφέας όχι μόνο θα ανεβάσει αλλά και θα κατεβάσει την αυλαία της δράσης. Το ατύχημα θα σημειωθεί όταν ένα ταξί θα παραβιάσει μια διάβαση πεζών και θα αφήσει επί τόπου νεκρό κάποιον για το όνομα και την ταυτότητα του οποίου δεν θα μάθουμε ποτέ το παραμικρό.

Γύρω από το συμβάν του ατυχήματος θα αναπτυχθούν (όπως αναπτύσσονται οι ήχοι σε μια μουσική σύνθεση) μια σειρά επί μέρους επεισόδια τα οποία θα εκβάλουν με τον έναν ή με τον άλλον τρόπο στη θανάσιμη σκηνή του, πιάνοντας την κάθε φορά από ένα άλλο σημείο. Ενας μουσικός που είναι και συγγραφέας θα γνωριστεί τυχαία με την Άννα σε ένα κοντινό καφενείο και εκείνη, νομίζοντας πως είναι ντετέκτιβ, θα του ζητήσει να ψάξει την απιστία του συζύγου της με μια ψυχιάτρο η οποία

Ο Αχιλλέας Κυριακίδης έχει γράψει ένα βιβλίο πυκνής εσωτερικής έντασης και υποδειγματικής αρχιτεκτονικής

Ο Κυριακίδης θα βάλει ένα προς ένα τα αφηγηματικά του πρόσωπα στο παιχνίδι ώσπου η νουβέλα του να απλωθεί σε ένα πεδίο το οποίο θα σχηματίσει τον κύκλο τον οποίο σχηματίζουν οι 360 μοίρες της ολοκληρωμένης κίνησης του περισκοπίου

ειδικεύεται στην αντιμετώπιση της μελαγχολίας.

Με την ψυχιάτρο θα πρωτοσυναντηθούμε σε ένα άλλο ταξί: το ταξί το οποίο οδηγεί ένα φασιστοειδές με αριστερή οικογενειακή προϊστορία που τυγχάνει σύζυγος της Μάρτας, της σερβιτόρας του καφενείου όπου θα βρεθούν ο μουσικός-συγγραφέας και η Άννα. Ο ταξιτζής θα πάρει κούρσα τον γιο της Άννας και θα έχει μια παθιασμένη ερωτική συζήτηση μαζί του, ενώ η ψυχιάτρος θα εξηγήσει στη Μάρτα

ότι η ανοϊκή μπτέρα της είναι καθηλωμένη στο νεανικό της παρελθόν στην Αυστρία, όπου ο εσθονός συνθέτης Αντον Βέμπερν θα πεθάνει πυροβολημένος από έναν μάγιστρο του αμερικανικού στρατού αμέσως μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

Ο Βέμπερν πάλι είναι ο αγαπημένος συνθέτης του μουσικού-συγγραφέα που θέλει να γράψει ένα αστυνομικό διήγημα με πρότυπο τη σύνθεσή του «Αργό κομμάτι», η οποία, όπως μας λέει ο ίδιος,

πλησιάζοντας προς το τέλος επιβάλλει στα όργανα να αποχωρήσουν από την εκτέλεση ένα προς ένα ώσπου το έργο να σβήσει σε ένα «μαγικό μουσικό σούρουπο».

Να που επιστρέφουμε σιγά-σιγά σε όσα έγγραφα προεισαγωγικά για τη μουσική δομή της νουβέλας του Κυριακίδη. Από τη μια μεριά η περιοδικότητα και η επανάληψη, με το τροχιακό ατύχημα να διεμβολίζει τον χρόνο όλων των πρωταγωνιστών, φτάνοντας ως τη μεταναστευτική Αυστρία, όπου

θα καθιρωθεί και ένας οιοσεί μυθιστορηματικός χρόνος.

Από την άλλη πλευρά, οι αστάθμητοι παράγοντες και η ταλάντευση: οι συμπτωματικές διασταυρώσεις των πρώων και οι απρόβλεπτες, σχεδόν παρανοϊκές συγκρούσεις τις οποίες θα αποδεσμεύσουν. Σκέφτομαι εδώ τη Ζαζί στο μετρό που έγραψε ο Ρ. Κενό και μετέφερε αριστοτεχνικά στη μεγάλη οθόνη ο Λουί Μαλ σκηνοθετώντας ένα πανδαιμόνιο ήχων, εικόνων και συναπαντημάτων.

Όλα αυτά πάντως θα μας δείξουν, εμμέσως πλην σαφώς, και κάτι άλλο που είχαμε την ευκαιρία να κουβεντιάσουμε προεισαγωγικά: τον πολιτικοκοινωνικό περίγυρο της μουσικής και της τέχνης, ο οποίος είναι στην περίπτωση του Κυριακίδη καυτός – από τον φρενιασμένο ταξιτζή που συμμετέχει σε πογκρόμ κατά δυστυχισμένων μεταναστών ως την ψυχιάτρο η οποία παρατηρεί πως η μελαγχολία μοιάζει με απαράγνωστο, βαθιά εντυπωμένο σημάδι της εποχής μας.

Εφαρμόζοντας αντίστροφα την τεχνική που εφαρμόζει ο Βέμπερν στο «Αργό κομμάτι», ο Κυριακίδης θα βάλει ένα προς ένα τα αφηγηματικά του πρόσωπα στο παιχνίδι ώσπου η νουβέλα του να απλωθεί σε ένα πεδίο το οποίο θα σχηματίσει τον κύκλο τον οποίο σχηματίζουν οι 360 μοίρες της ολοκληρωμένης κίνησης του περισκοπίου.

Όλα θα δείξουν εδώ διαφορετικά και ταυτοχρόνως ίδια, σε μια αιώνια επανάληψη αλλά και ταλάντευση (η μουσική θα ακουστεί και πάλι σε όλο το μήκος του κειμένου) της ανθρώπινης περιπέτειας: ο θάνατος που μπορεί να επέλθει με τον πιο απροσδόκητο και συνάμα γελοίο τρόπο, η μνήμη η οποία μοιάζει ανήμπορη να ξεφύγει από την τυραννία των φαντασμάτων της, η Ιστορία που δεν θα τιθασεύσει ποτέ τα κύματα της καταδίωξης και του εξανδραποδισμού ή ο έρωτας που θα κυλιστεί άδοξα στη ματαιότητα και στη σπατάλη.

Ο Κυριακίδης έχει γράψει ένα βιβλίο πυκνής εσωτερικής έντασης και υποδειγματικής αρχιτεκτονικής. Το 360 είναι ένα υφαντό κωμωδίας, αναστοχασμού και δράματος κεντημένο επάνω σε μια ποικιλία λογοτεχνικών ειδών (μελόδραμα, νουάρ, μεταμοντέρνο μυθιστόρημα) που συχνά ταξιδεύουν μέσα στη φαντασία και στο όνειρο όπως οι νότες της παρτιτούρας καλούνται να ταξιδεύουν μέσα στην αύρα του μουσικού της έργου μεταμορφωμένες σε ήχο.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ 360

Νουβέλα
Εκδόσεις Πατάκη,
σελ. 62, τιμή 5,5
ευρώ

